

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7CdoGp/1/2019
Identifikačné číslo spisu: 3816212126
Dátum vydania rozhodnutia: 25.09.2019
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2019:3816212126.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne QUIES, s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kmeťova 26, IČO: 36 171 506, zastúpenej AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s.r.o., so sídlom v Košiciach, Kmeťova 26, IČO: 47 237 406, proti žalovanej KOMUNÁLNEJ poisťovni, a.s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefánikova 17, IČO: 31 595 545, o zaplatenie 86,93 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 12 C 144/2016, o dovolaní generálneho prokurátora proti uzneseniu Okresného súdu Prievidza z 26. apríla 2017 č. k. 12 C 144/2016-83, takto

rozhodol:

Dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov konania o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prievidza (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 26. apríla 2017 č. k. 12 C 144/2016-83 v celom rozsahu zamietol sťažnosť žalobkyne proti uzneseniu tamojšieho súdu č. k. 12 C 144/2016-73, vydanému vyšším súdnym úradníkom 23. marca 2017, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania vo výške 311,93 € do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia. V odôvodnení uznesenia uviedol, že žalobkyňa v sťažnosti namietala nesprávne právne posúdenie veci vyšším súdnym úradníkom, ktorý jej v rámci náhrady trov konania nepriznal náhradu za stratu času advokáta s poukazom na to, že ju na každom pojednávaní zastupoval advokátsky koncipient. Zamietnutie podanej sťažnosti odôvodnil tým, že náhrada za stratu času je výlučne viazaná na advokáta, pretože iba v prípade poskytovania právnej služby osobne advokátom je splnená podmienka existujúceho objektívneho dôvodu, pre ktorý nemôže poskytovať inú právnu službu.

2. Na podnet žalobkyne podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) proti tomuto uzneseniu okresného súdu dovolanie v zmysle § 458 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), v ktorom navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. V dovolaní citoval ustanovenia § 16 ods. 1 a 2, § 24 ods. 1 a 2, § 64 ods. 1 až 3 zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení

zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o advokácii“), ako aj § 15 a § 17 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. S poukazom na uvedené ustanovenia skonštatoval, že hoci spomínaná vyhláška používa iba pojem „advokát“, tento použitý pojem nevylučuje skutočnosť, že ak sa dá advokát zastúpiť advokátskym koncipientom, nemá nárok na niektorú zložku advokátskej odmeny. Z toho vyplýva, že advokátovi patrí právo na náhradu vyčíslených a uplatnených nákladov právneho zastúpenia (vrátane práva na náhradu za stratu času) a to bez ohľadu na to, či úkon vykonal za advokáta advokátsky koncipient, resp. advokát sám. Súčasne upozornil na to, že citovaná vyhláška má niektoré ustanovenia upravujúce za určitých podmienok zníženie, resp. nepriznanie trov právneho zastúpenia, nepriznanie náhrady za stratu času advokáta, ak úkon vykonal advokátsky koncipient však neupravuje. V tejto súvislosti poukázal aj na právny názor vyslovený v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Sžo 44/2015. Vychádzajúc z uvedeného bol generálny prokurátor toho názoru, že napadnuté uznesenie porušuje právo žalobkyne na spravodlivý proces, vo vzťahu k posúdeniu nároku na náhradu za stratu času trpí takou vadou, ktorá má za následok závažné porušenie práva, nakoľko spočíva v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné, pričom potreba zrušiť takéto rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty.

3. Žalobkyňa sa vo svojom vyjadrení stotožnila s podaným dovolaním generálneho prokurátora.

4. Žalovaná sa k dovolaniu generálneho prokurátora písomne nevyjadrila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie generálneho prokurátora podal oprávnený subjekt (§ 461 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 464 CSP v spojení s § 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na stručné odôvodnenie (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 CSP) dovolací súd uvádza nasledovné:

6. Podľa § 458 ods. 1 CSP proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami.

7. Proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (§ 458 ods. 1 CSP). Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).

8. Pri výklade uvedených ustanovení CSP a posudzovaní prípustnosti dovolania GP podaného v tomto prípade je potrebné mať na zreteli základné tézy vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a najvyššieho súdu, ktoré sa sice týkajú iného mimoriadneho opravného prostriedku generálneho prokurátora (mimoriadneho dovolania upraveného v Občianskom súdnom poriadku), tento iný mimoriadny opravný prostriedok má však s dovolaním GP upraveným v CSP spoločné to, že v oboch prípadoch ide o mimoriadny opravný prostriedok subjektu verejnej moci odlišného od účastníka konania (strany sporu). A práve to považuje predmetná judikatúra za osobitne významné.

9. ESLP vo svojich rozsudkoch vychádza zo zásady, že súdne rozhodnutie by nemalo podliehať žiadnej revízií mimo odvolacieho konania, najmä nie prostredníctvom protestu prokurátora alebo iného štátneho orgánu (štátneho úradníka) a zároveň mimo odvolacieho konania. ESLP konštantne zastáva názor o porušení práva na spravodlivý súdny proces vtedy, keď k zrušeniu právoplatného rozhodnutia súdu došlo na základe mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý nebol dostupný účastníkom konania, ale

len generálnemu prokurátorovi, ktorý mal, čo sa týka aplikácie tohto inštitútu voľnú úvahu (rozsudok ESLP vo veci Brumarescu proti Rumunsku, sťažnosť č. 28342/95, rozsudok zo dňa 28. októbra 1999). Z judikatúry ESLP ďalej vyplýva, že prieskum právoplatných súdnych rozhodnutí musí rešpektovať princíp právnej istoty, keď konečné rozsudky by mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté, zrušené môžu byť iba za účelom nápravy fundamentálnych chýb (rozsudok ESLP vo veci Tishkevich proti Rusku, sťažnosť č. 2202/05, rozsudok zo dňa 4. decembra 2008). Fundamentálne pochybenie, ktoré opodstatňuje zrušenie rozhodnutia, môže podľa názoru ESLP predstavovať napríklad omyl v právomoci, vážne porušenie súdneho procesu alebo zneužitie právomoci (rozsudok vo veci Luchkina proti Rusku, sťažnosť č. 3548/04, rozsudok zo dňa 10. apríla 2008). Mimoriadny prieskum by ale nemal byť „skrytým odvolaním“ a možnosť dvoch právnych názorov na predmet konania nie je dôvodom na uskutočnenie takého prieskumu (rozsudok vo veci Cornif proti Rumunsku, sťažnosť č. 42872/02, rozsudok zo dňa 11. januára 2007).

10. „Z početnej judikatúry ESLP možno vyvodit' kritický postoj ESLP k mimoriadnym opravným prostriedkom, ktoré závisia od úvahy príslušného orgánu verejnej moci, či dôjde k podaniu takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku alebo nie a následne k vyneseniu rozhodnutia, ktorým sa zruší právoplatné konečné rozhodnutie“ [pozri rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 357/2013, I. ÚS 216/2016, I. ÚS 277/2016 (poznámka: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „ÚS“, ide o odkaz na rozhodnutie ústavného súdu príslušnej spisovej značky)]. Ústavný súd v náleze zo 14. februára 2017 sp. zn. II. ÚS 793/2016 uviedol, že tieto „signály o medzinárodnoprávnej zodpovednosti za systémový problém v civilnom práve majú byť vyvážené Národnou radou Slovenskej republiky, exekutívou a v tomto špecifickom prípade aj generálnym prokurátorom v koncepcii (ne)podávania mimoriadneho dovolania“.

11. Ústavný súd už opakovane konštatoval, že vadu, ktorá podľa judikatúry ESLP pripúšťa mimoriadny prieskum, nemožno považovať skutočnosť, že na predmet konania existujú dva rozličné názory. Rozhodnutia ESLP zdôrazňujú, že právoplatnosť rozhodnutia súdu nemá byť prelomená len z dôvodu dosiahnutia právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku) alebo iného právneho názoru. ESLP tieto predpoklady prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov opätovne zdôraznil v rozhodnutiach vo veciach DRAFT-OVA, a.s. proti Slovenskej republike, PSMA, s.r.o. proti Slovenskej republike a COMPCAR, s.r.o. proti Slovenskej republike (I. ÚS 349/2015). Z predmetnej judikatúry ESLP vyvodil ústavný súd názor, podľa ktorého nie je možné meritórne prejednať mimoriadny opravný prostriedok subjektu odlišného od účastníka konania podaný „z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci, aj keby bola vec po právnej stránke skutočne nesprávne posúdená“ (I. ÚS 274/2016).

12. Najvyšší súd zastáva názor, podľa ktorého zo samej (výnimočnej) podstaty každého mimoriadneho opravného prostriedku vyplýva, že právnú úpravu stanovujúcu podmienky, za ktorých je prípustné prelomiť záväznosť a nezmeniteľnosť právoplatného rozhodnutia súdu, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (viď rozhodnutia najvyššieho súdu 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). K rovnakému záveru dospela tiež odborná právnická literatúra (viď Števec M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. Beck, str. 1326). Pokiaľ je takýto (reštriktívny) interpretačný prístup namiesto v prípade dovolania (teda mimoriadneho opravného prostriedku toho, koho sa právoplatne skončené civilné konanie bezprostredne týkalo - strany sporu alebo účastníka konania), o to viac je reštriktívny výklad opodstatnený v prípade dovolania generálneho prokurátora - mimoriadneho opravného prostriedku, oprávnenie podať ktorý nemá nikto z účastníkov konania, môže ho podať iba subjekt od nich odlišný (generálny prokurátor), ktorý ale podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku sleduje presadenie toho, čo v procesnom zmysle zodpovedá záujmu iba jedného z účastníkov konania (jednej strany sporu). Reštriktívne posudzovanie mimoriadneho dovolania súvisí nielen s princípom právnej istoty, ale tiež s princípom rovnosti, lebo „intervenciou tretej osoby sa prima facie narúša právna istota druhého účastníka spoliehajúceho sa na záväzné a nezmeniteľné súdne rozhodnutie“ (I. ÚS 216/2016).

13. V danom prípade generálny prokurátor namieta vecnú nesprávnosť rozhodnutia súdu prvej inštancie

o výške priznanej náhrady trov konania úspešnej žalobkyni, a to že jej nepriznal ich náhradu za stratu času právneho zástupcu vo výške 235,68 € z dôvodu, že na každom pojednávaní zastupoval právneho zástupcu žalobkyne advokátsky koncipient a nie advokát.

14. Posúdenie prípustnosti dovolania generálneho prokurátora patrí výlučne do právomoci najvyššieho súdu. Aj za predpokladu, že by okolnosti uvádzané generálnym prokurátorom vyznievali v niektorom prípade v prospech ochrany práv, ktorú nemožno v čase podania dovolania dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, a prípadne aj naznačovali, že napadnuté rozhodnutie zasiahlo do práva na spravodlivý proces alebo trpí vadami majúcimi za následok závažné porušenie práva, je vždy v právomoci najvyššieho súdu posúdiť podľa osobitných okolností daného prípadu splnenie posledného predpokladu prípustnosti dovolania vyjadreného v § 458 ods. 2 CSP („a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty), t. j. uvážiť, či so zreteľom na individuálne okolnosti toho ktorého prípadu sú dané výnimočné dôvody na to, aby princíp právnej istoty ustúpil požiadavke vecnej správnosti a zákonnosti rozhodnutia súdu. Táto úvaha dovolacieho súdu však nemôže byť založená na jeho ľubovôli. Na druhej strane sa ale táto úvaha dovolacieho súdu nemôže riadiť premisou, že v prípade každého vecne nesprávneho rozhodnutia je vždy daný dôvod na jeho zrušenie. V opačnom prípade, ak by záujem na zrušení dovolaním napadnutého rozhodnutia zakladala vždy už len sama skutočnosť, že naozaj došlo k vytýkanej nesprávosti, by dovolanie generálneho prokurátora vykazovalo zreteľné znaky „skrytého odvolania“, teda opravného prostriedku, ktorý judikatúra ESLP označuje za neprípustný.

15. Dovolací súd v danom prípade pri úvahe v zmysle § 458 ods. 2 CSP prihliadol na účel a zmysel ustanovení Civilného sporového poriadku, ktoré zohľadňujú určitú stránku konania alebo jeho predmet vylúčením prípustnosti dovolania uprednostňujú princíp právnej istoty pred požiadavkou správnosti alebo spravodlivosti súdnych rozhodnutí. Dovolací súd pri tom zastával názor, že pokiaľ zákonodarca úpravou niektorých prípadov (ne)prípustnosti dovolania (mimoriadneho opravného prostriedku procesnej strany) favorizoval princíp právnej istoty, o to viac sa musí tento princíp ako preferenčný uplatniť v prípade dovolania generálneho prokurátora (teda toho, kto nie je procesnou stranou). Dovolací súd ustanovenia Civilného sporového poriadku, z ktorých vyplýva neprípustnosť dovolania, priamo neaplikoval, v individuálnych okolnostiach daného prípadu ich mal na zreteli len ako podklad pre svoju úvahu (porovnaj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 CdoGp 2/2016 a sp. zn. 1 Cdo 2/2017).

16. Za účelom bližšieho vysvetlenia podstaty svojej úvahy dovolací súd poukazuje na § 419 až § 421 CSP, ktoré nepripúšťajú dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania (napr. 3 Cdo 170/2009, 6 Cdo 80/2010, 6 Cdo 4/2011, 5 Cdo 170/2011, 3 Cdo 114/2014). Obdobne dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 422 CSP, ktoré na základe zásady ratione valoris vyjadruje tzv. majetkový cenzus a upravuje (ne)prípustnosť dovolania v tzv. bagatelných veciach. Dovolací súd uzatvára, že pokiaľ zákon týmito ustanoveniami vyjadruje prevahu princípu právnej istoty nad požiadavkou zákonnosti rozhodnutí v prípade podania dovolania, o to viac treba pripísať dominantný význam princípu právnej istoty vtedy, keď je v obdobných prípadoch podané dovolanie generálnym prokurátorom.

17. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu nezodpovedá záverom vyjadreným v doterajšej, vyššie uvedenej judikatúre ESLP a ústavného súdu, aby bol na podklade dovolania generálneho prokurátora uskutočnený mimoriadny prieskum vecnej správnosti právneho posúdenia vyjadreného v uznesení súdu prvej inštancie o náhrade trov konania vyčíslených (tzv. bagateľnou) sumou 235,68 €, ktorá suma je podstatne nižšia ako je hranica prípustnosti dovolania v konaniach o peňažnom plnení podľa § 422 CSP.

18. Na podklade vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že v individuálnych okolnostiach predmetného prípadu potreba zrušiť generálnym prokurátorom napadnuté rozhodnutie v záujme toho, kto v spore vystupoval v procesnom postavení žalobkyne, nemá prevahu nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti tohto rozhodnutia a neprevyšuje princíp právnej istoty (§ 458 ods. 2 CSP).

19. Z uvedených dôvodov preto najvyšší súd dovolanie generálneho prokurátora podľa § 464 CSP a § 447 písm. c) CSP odmietol.

20. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní generálneho prokurátora neodôvodňuje (§ 464 CSP v spojení s § 451 ods. 3 veta druhá CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.